

Halina Pańczyk

10 lat filologii rosyjskiej w Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (1965-1975)

Studia Rossica Posnaniensia 9, 197-214

1977

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KRONIKA

HALINA PAŃCZYK

Poznań

10 LAT FILOLOGII ROSYJSKIEJ W UNIWERSYTECIE IM. ADAMA MICKIEWICZA W POZNANIU (1965 - 1975)

Pierwsze dziesięciolecie działalności rusycystyki w naszym Uniwersytecie uprawnia do analizy i oceny jej osiągnięć i — w konsekwencji — pozwala określić pierwszy etap jej dziejów jako twórczy, dynamiczny, decydujący dla dalszego jej rozwoju.

Projekt uruchomienia uniwersyteckich studiów filologii rosyjskiej w Poznaniu — bardzo ważny ze względu na rosnące zapotrzebowanie na wysoko wykwalifikowanych nauczycieli-rusycystów dla szkolnictwa całej północno-zachodniej Polski i na filologów dla różnych dziedzin gospodarki i kultury narodowej — nie mógł być od razu zrealizowany z powodu braku obsady personalnej. Trzy istniejące w Polsce w pierwszych latach powojennych ośrodki rusycystyczne: w Uniwersytecie Wrocławskim, Uniwersytecie Jagiellońskim i Uniwersytecie Warszawskim przygotowywały dopiero kadrę naukowo-dydaktyczną.

Koncepcja powołania do życia studium filologii rosyjskiej w UAM dojrzała organizacyjnie za rektoratu profesora Gerarda Labudy w roku 1962.

Twórcami poznańskiej rusycystyki byli: rektor prof. dr hab. Gerard Labuda, prof. dr hab. Benon Miśkiewicz — ówczesny I Sekretarz POP PZPR w UAM — oraz prof. dr hab. Władysław Kuraszkiewicz, znany językoznawca — polonista i sławista.

Rusycystykę utworzono na gruncie sławistyki, której tradycja naukowa sięgała początków Uniwersytetu Poznańskiego, kiedy z inicjatywy profesora Mikołaja Rudnickiego, jednego z współtwórców Uniwersytetu, powstał w 1920 r. Instytut Zachodnio-Słowiański, z własnym czasopiśmie „Slavia Occidentalis”, do dziś wychodzącym. Badania literackie prowadziła utworzona w 1949 r. i przeorganizowana w 1952 r. Katedra Literatur Słowiańskich, którą kierował prof. dr hab. Stefan Vrtel-Wierczyński — polonista i bohemista. W tym kontekście rusycystyka nie była wyodrębniona. Dlatego zabiegi organizacyjne nad uruchomieniem samodzielnego kierunku rusycystycznego wymagały działania od początków, od podstaw.

Podstawą organizacyjną planowanego studium stała się Katedra Literatur Słowiańskich, której kuratorem po śmierci prof. dr. hab. S. Wierczyńskiego (luty 1962 r.) został prof. dr. hab. W. Kuraszkiewicz. Jako kierownik Katedry Języka Polskiego prowadził prof. W. Kuraszkiewicz już w latach 1950 - 1960 wykłady monograficzne z językoznawstwa rosyjskiego dla magistrantów polonistów.

Jesienią 1962 r. rektor Labuda zlecił prof. Kuraszkiewiczowi podjęcie wstępnych kroków organizacyjnych dla otwarcia nowego kierunku studiów. Profesor przystąpił do organizowania rusycystyki. Fakty te stanowią prehistorię rusycystyki poznańskiej, do której warto sięgnąć, by ocalić od zapomnienia szczegóły, które czas zaciera w pamięci. Prócz oświadczenia z dnia 16 XI 1975 r. pt. „Mój udział w organizowaniu Katedry Filologii Rosyjskiej w UAM”, złożonego przez prof. Kuraszkiewicza w IFRiS i wspomnień współuczestników nie ma innych źródeł szczegółowych, stąd konieczność ich odтворzenia. Przygotowywanej Katedrze zapewnił prof. Kuraszkiewicz kierownika w osobie znanego językoznawcy-rusycysty prof. dr. hab. Leszka Ossowskiego, prof. n. Uniwersytetu im. B. Bieruta we Wrocławiu, od którego uzyskał zgodę na przeniesienie się do UAM, a od prof. dr. hab. Zbigniewa Barańskiego (ówczesnego docenta Uniwersytetu Wrocławskiego) — obietnicę prowadzenia dojazdowo wykładów z historii literatury rosyjskiej i radzieckiej. Było to zasadnicze osiągnięcie: pozyskanie 2 znakomitych samodzielnych pracowników w okresie tak trudnym, oprócz nich otrzymano także 4 etaty asystenckie dla projektowanej Katedry.

Dla celów organizacyjnych przekazał prof. Kuraszkiewicz kierownictwo Katedry Literatur Słowiańskich (od I VIII 1964 r.), jako „bazę” organizowanego studium rusycystyki, doc. dr. hab. Halinie Pańczyk, która już w latach pięćdziesiątych, jako adiunkt Katedry Literatury Polskiej, prowadziła dla Wydziału Filologicznego na zlecenie Władz Uczelni wykład kursowy z literatury radzieckiej, a po habilitacji — w latach 1963 - 1965 — wykład monograficzny komparatystyczny z poezji modernizmu polskiego i rosyjskiego dla studentów wyższych lat filologii polskiej.

Do Katedry Literatur Słowiańskich dokooptował prof. Kuraszkiewicz na asystenta mgra Tadeusza Kuroczyckiego, któremu otworzył przewód doktorski.

Dla przygotowania specjalistycznego uzyskał profesor poparcie rektora na wyjazd na roczne staże naukowe: doc. dr. hab. Haliny Pańczyk do Leningradu w roku 1965/66 w zakresie literatury rosyjskiej i dr. Tadeusza Zdancewicza, adiunkta przy Katedrze Języka Polskiego, w r. 1964/65 do Moskwy dla pogłębienia specjalizacji z językoznawstwa konfrontatywnego polsko-rosyjskiego i baltologii.

Pierwsze etaty rusycystyczne objęli więc: prof. L. Ossowski 1 X 1964 r., Tadeusz Kuroczycki już 1 XII 1963 r., a po utworzeniu nowej Katedr

Jerzy Litwinow i Edward Siekierzycki od 1 IX 1965 r. oraz dr Zygmunt Zbyrowski (od 1 X 1965 r.), a od 1 IX 1966 r. — Tomasz Wójcik, tj. 2 językoznawców, 2 historyków literatury i T. Wójcik — językoznawca i metodyk nauczania. Prof. dr hab. Zbigniew Barański przeszedł na etat od 1 X 1967 r., a doc. dr Tadeusz Zdancewicz — również 1 X 1967 r.

Organizując nowy kierunek studiów, prof. Kuraszkiewicz stworzył także zaczątek księgozbioru rusycystycznego. Otrzymał 3 ciężarówki książek w darze od Dowództwa Wojsk Radzieckich w Legnicy dla organizowanej Katedry. Zapewnił też przyszłej Katedrze adaptację pomieszczeń w Collegium Philosophicum przy ul. Matejki 48/49, tj. 3 pokoje na parterze, sąsiadujące z Katedrą Literatur Słowiańskich, której pracownicy, doc. dr hab. Halina Pańczyk i adiunkt dr Jan Dutkowski, aktywnie uczestniczyli w pracach przygotowawczych dla zapewnienia bratniej Katedrze niezbędnego zaplecza lokalowego, bibliotecznego, urządzeń i aparatury.

Przygotowywano się również intensywnie do nowych zadań dydaktycznych. T. Kuroczycki prowadził dla pracowników naukowo-dydaktycznych polonistów i sławistów i oddzielnie dla studentów polonistyki lektoraty języka rosyjskiego. Poza tym do wykładu porównawczego H. Pańczyk z modernizmu polskiego i rosyjskiego w r. 1964/65 nagrywał na taśmę magnetofonową własne recytacje rosyjskich tekstów poetyckich, dzięki czemu wykład (prowadzony z magnetofonem) spotkał się ze znaczną frekwencją słuchaczy.

Po gruntownym przygotowaniu organizacyjnym starania władz uczelni osiągnęły pozytywny rezultat. Z dniem 1 września 1965 r., tj. za rektoratu prof. dr. Czesława Łuczaka, utworzono Katedrę Filologii Rosyjskiej z dwoma Zakładami: Języka Rosyjskiego oraz Literatury Rosyjskiej i Radzieckiej (Dz. Urz. Min. Szk. Wyż. 10.07.65 r., nr 8, poz. 60). Kierownictwo Katedry powierzono prof. dr. hab. L. Ossowskiemu.

W roku akademickim 1965/66 uruchomiono studium wieczorowe najbardziej odpowiadające potrzebom chwili, tj. konieczności uzupełnienia kwalifikacji zawodowych osób pracujących już w zakresie rusycystyki, zwłaszcza nauczycieli. Przyjęto 30 kandydatów.

Od 1 IX 1966 r. otwarto również studia stacjonarne. W wyniku rekrutacji rozpoczęło studia 31 osób. Prócz tego oddzielna grupa studentów filologii klasycznej podjęła studia rusycystyczne jako drugi, dodatkowy przedmiot studiów.

W ten sposób w drugim roku istnienia, tj. w r. ak. 1966/67, Katedra Filologii Rosyjskiej UAM prowadziła zajęcia już w trzech pionach: studia stacjonarne — I rok, wieczorowe I i II rok oraz grupę filologów klasycznych — I i II rok. Dysponowała wtedy dwoma samodzielnymi pracownikami naukowo-dydaktycznymi, bo prócz prof. Ossowskiego od 1 IX 65 r. przybył z Uniwersytetu Kijowskiego specjalista radziecki, doc. Aleksiej Iwanowicz Karpieńko, historyk literatury i folklorysta, skierowany okresowo do naszej

Uczelni. Obsada pomocniczych pracowników — jak wskazano wyżej — 2 historyków literatury i 2 językoznawców w pierwszym roku była przemyślana precyzyjnie, rozmieszczona proporcjonalnie według kompetencji i programu zajęć, z tym że dla grupy filologów klasycznych ćwiczenia praktyczne w formie godzin zleconych prowadziła mgr Irena Sikorska, lektor.

Księgozbiór Katedry, stanowiący jej warsztat naukowy i dydaktyczny, liczył już w pierwszym roku istnienia Katedry kilka tysięcy woluminów, zdobywanych, uzupełnianych i kompletowanych dzięki systematycznym i wytrwałym staraniom mgra Jerzego Litwinowa, który korespondencyjnie i drogą wyjazdów do licznych ośrodków powiększał zasoby biblioteczne Katedry, wymagające wielkiego wysiłku w ich uporządkowaniu, opracowaniu i odpowiednim rozmieszczeniu.

Taki był start organizacyjny rusycystyki w UAM i początek jej historii. W chronologii minionego 10-lecia wyodrębniają się 2 okresy: I — 4-letniej działalności Katedry Filologii Rosyjskiej (1965 - 1969) oraz II — 6-letniej — Instytutu Filologii Rosyjskiej i Słowiańskiej (1969 - 1975).

I okres — to lata krzepnięcia organizacyjnego i wzrostu Katedry, pierwszych prac naukowych, przygotowania erudycyjnego i metodologicznego młodej kadry, ambitnych dążeń do wysokiego poziomu zajęć i do stworzenia atmosfery zgodnej współpracy w zespole, którego poszczególne jednostki przybyły z zewnątrz, z różnych ośrodków z przewagą absolwentów Uniwersytetu Wrocławskiego — zanim zdołano wykształcić własnych uczniów. Silnym bodźcem działania była świadomość pionierskiej pracy, a przy tym opieki Władz Uczelni z rektorem, prof. dr. Czesławem Łuczakiem na czele, zainteresowanie i pomoc Konsulatu ZSRR i współpraca z Zarządem Wojewódzkim TPPR, przejawiająca się zwłaszcza w powiększaniu księgozbioru, który już po roku istnienia Katedry liczył wspólnie z biblioteką Katedry Literatur Słowiańskich — 23 tys. woluminów.

Od tej strony sytuacja Katedry przedstawiała się od razu korzystnie w przeciwieństwie do trudności lokalowych. W Collegium Philosophicum mieściły się wszystkie Katedry Wydziału Filologicznego. Brak sal wykładowych rekompensowała rusycystyka prowadzeniem zajęć popołudniowych w szkole podstawowej przy ul. Jarochowskiego, gdzie studium wieczorowe realizowało swój program dydaktyczny przez 4 dni w tygodniu od godz. 15 do 20.

Za jedno z naczelných zadań Katedry jako jednostki rozwojowej uznał prof. Ossowski — kierownik Katedry — przygotowanie młodej kadry naukowej do pracy w szkolnictwie wyższym. Prowadzono wykłady i seminaria doktorskie. Otwierano przewody doktorskie (w r. ak. 1965/66 — 1 przewód, 1966/67 — 2, 1967/68 — 3, 1968/69 — 4 przewody).

W trakcie roku akademickiego 1966/67 — wobec pogarszającego się stanu zdrowia prof. Ossowskiego — funkcje zastępcze kierownika Katedry pełniła przejściowo Halina Pańczyk, równocześnie kierownik Katedry Literatur

Słowiańskich i prodziekan Wydziału Filologicznego. Z dniem 30 IX 1967 r. prof. Ossowski ze względów zdrowotnych złożył rezygnację z kierownictwa Katedry.

Od dnia 1 X 1967 r. kierownikiem Katedry Filologii Rosyjskiej został Zbigniew Barański. Docent, a od 1 V 71 r. profesor, Z. Barański nadał Katedrze silną dynamikę działania. Erudycją, talentem organizacyjnym i osobistym zaangażowaniem zainicjował wszechstronny rozwój Katedry.

Profil naukowy Katedry przedstawiał się następująco: prof. Ossowski zajmował się problematyką badawczą językoznawstwa wschodniosłowiańskiego i międzysłowiańskich związków językowych, rozszerzając te zagadnienia w tematyce prac swych doktorantów na językoznawstwo konfrontatywne i kontrastywne rosyjsko-francuskie i rosyjsko-niemieckie. Prof. Barański prowadził badania nad wielką literaturą rosyjską II połowy XIX w. i początków w. XX (Dostojewski, Bunin, Andrejew, Błok) oraz nad literaturą radziecką (Szołochow, Paustowski, Pasternak). Doc. T. Zdancewicz badał gwary polskich ziem północno-wschodnich i ich powiązania z językiem białoruskim i litewskim, uczestniczył także w pracach PAN nad pomnikowym wydaniem dzieł O. Kolberga. Rozpoczęto również penetrację naukową metodyki nauczania języka rosyjskiego. Szereg publikacji, opartych na ścisłych podstawach teoretycznych z tej dziedziny, ogłosił drukiem Tomasz Wójcik. Zespół pod kierunkiem doc. k. n. A. I. Karpieńki opracował skrypty z zakresu folkloru i literatury staroruskiej.

Pracownicy Katedry aktywnie uczestniczyli w konferencjach i sesjach naukowych w Uczelni, organizowanych przez historyków czy filozofów, urządzali także sesje w Katedrze. W roku 1967 na sesji z okazji 50-rocznicy Rewolucji Październikowej, zainicjowanej przez Wydział Filozoficzno-Historyczny UAM, wygłosili 7 referatów historycznoliterackich i językoznawczych, które ukazały się drukiem w „Zeszytach Naukowych UAM. Historia” z. IX — pod red. A. Czubińskiego — Poznań 1968. Brali także udział w sesji leninowskiej oraz w spotkaniach referatowo-dyskusyjnych z przyjeżdżającymi do UAM uczonymi radzieckimi, jugosłowiańskimi itp.

Prof. Barański zapoczątkował w r. akad. 1967/68 akcję otwartych zebrań Katedry z udziałem pracowników pokrewnych dyscyplin UAM, pracowników Studiów Nauczycielskich Poznania, Koszalina, Szczecina, Kalisza i Zielonej Góry — oraz studentów. Odbyło się kilka zebrań z referatami prof. Barańskiego, doc. Karpieńki, dr. Z. Zbyrowskiego, mgr H. Brzozy, mgr. T. Wójcika. Doc. Karpieńko wygłosił szereg interesujących odczytów ze współczesnej literatury radzieckiej oraz z zagadnień stylistyki rosyjskiej XIX w. Katedra organizowała też własne sesje naukowe, m. in. w październiku 1968 r. sesję Turgieniewowską, także sesje poświęcone twórczości Dostojewskiego, Andrejewa, Błoka.

Profesorowie Ossowski i Barański uczestniczyli w ogólnopolskich zjazdach

i międzynarodowych kongresach, a doc. Karpienko i dr Zbyrowski w czasie sesji w Güstrow w NRD wygłosili 2 referaty na temat twórczości Fiedina.

Ośrodek rusycystyczny UAM zaczął nabierać znaczenia w rusycystyce polskiej, a nawet dał się poznać za granicą, w krajach Demokracji Ludowej — zanim w szerszym zakresie przez uczestnictwo w światowych Kongresach Sławistów w r. 1968 i 1973 dzięki własnym referatom i publikacjom wystąpił na forum międzynarodowym.

W pierwszych 3 latach istnienia Katedry pracownicy jej opublikowali 40 artykułów i monografii, 2 skrypty książkowe i 47 haseł (Z. Barański) do Słownika Pisarzy Narodów Europejskich ZSRR — Warszawa 1966. W roku następnym wydali 30 prac typu monograficznego, studiów i rozpraw. Razem w ciągu 4 lat — 70 prac naukowych, 2 skrypty i 47 haseł osobowych do słownika. Jest to liczba pokaźna, zważywszy że Katedra — zaczynając od 2 samodzielnych i 4 pomocniczych pracowników naukowo-dydaktycznych — zwiększała każdego roku liczbę asystentów o 3 - 4 osoby; a w czwartym roku istnienia liczyła tylko 4 samodzielnych pracowników (Z. Barański, L. Ossowski, A. I. Karpienko, T. Zdancewicz) i 14 młodszych; od roku 1965/66 T. Kuroczycki, J. Litwinow, E. Siekierzycki, Z. Zbyrowski, 1966/67: T. Wójeik, 1 X 1966: H. Wiatr, M. Kaliniewicz, 1 X 1966: H. Brzoza, 1967/68: H. Chałaćńska-Wiertelak, Z. Kuroczycka, 1968/69: J. Świdziński, M. Martysiuk, A. Markunas, A. Bartoszewicz, z których doktoraty uzyskało do 1975 r. 12 osób, a 1 osoba habilitację (dr A. Bartoszewicz).

Prawdziwym sukcesem Katedry było stworzenie własnego organu naukowego „*Studia Rossica Posnaniensia*”, którego pierwszy numer złożono do druku w Wydawnictwie UAM w r. ak. 1968/69. Redaktorami czasopisma zostali L. Ossowski i Z. Barański, sekretarzem redakcji — J. Litwinow.

Zadaniem ważnym było kształcenie młodej kadry naukowo-dydaktycznej. Dla niej organizowano seminaria z zakresu metodologii badań naukowych oraz z tematyki podjętych przez nią rozpraw doktorskich. Równocześnie przygotowywano ją do zadań dydaktycznych przez wizytowanie zajęć i wzajemne koleżeńskie hospitacje ćwiczeń młodych pracowników, połączone z dyskusją nad wynikami.

Katedra prowadziła pracę dydaktyczną w 3 pionach oraz w jednostkowych przypadkach studia drugiego stopnia dla eksternistów. Na studia stacjonarne przyjęto w r. 1966/67 — 31 osób, 1967/68 — 50, 1968/69 — 50. Zgłoszeń każdego roku było około 200, tj. 4 - 5 osób na 1 miejsce. Dopiero w latach następnych Ministerstwo podniosło limit przyjęć do 80, nawet 100 osób. Sprawność studiów wynosiła 82 - 90% na studiach stacjonarnych, około 80% na wieczorowych. Katedra rozpoczęła pracę w r. 1965 z 30 studentami studiów wieczorowych, a kończyła 4-lecie pracy z ponad 200 studentami studiów stacjonarnych i wieczorowych. Skład społeczny młodzieży był różny, lecz spośród kierunków Wydziału Filologicznego Katedra miała na

procent studentów pochodzenia robotniczego i chłopskiego. Młodzież była na ogół zrównowazona, pilna, pracowało się z nią z zadowoleniem i satysfakcją.

Prowadzono także zajęcia w filii UAM w Szczecinie oraz w WSN, (prof. Barański) również na studium rusycystyki dla filologów klasycznych w Uniwersytecie im. M. Kopernika w Toruniu, dokąd dojeżdżali regularnie na wykłady i ćwiczenia dr J. Litwinow i dr Z. Zbyrowski.

Katedra Literatur Słowiańskich pozostawała w stałej i bliskiej współpracy z Katedrą Filologii Rosyjskiej. Jej pracownicy doc. dr hab. H. Pańczyk i dr Jan Dutkowski prowadzili dla rusycystów wykłady z literatury powszechnej, wykłady z historii literatur słowiańskich oraz wykład monograficzny.

W roku akademickim 1966/67 utworzono Koło Naukowe Rusycystów. Jego członkowie wzięli udział w ogólnopolskim sympozjum rusycystycznym w Opolu, a od r. 1969 uczestniczyli aktywnie w ogólnopolskich sesjach kół naukowych, gdzie przez kilka lat otrzymywali stale I, II i III nagrody za opracowywane referaty.

Działalność Katedry cechowała duża aktywność organizacyjna. Profesorowie Ossowski i Barański współuczestniczyli w komisjach opracowujących program nauczania języka rosyjskiego w Polsce, działali w Komitecie Słowianoznawstwa, w różnych komisjach organizacji nauki, w redakcji ogólnopolskiego czasopisma rusycystycznego „Slavia Orientalis”, pracownicy brali udział w pracach Komisji Jubileuszowej na 50-lecie UAM oraz włączyli się do akcji tłumaczeń na język rosyjski wydawnictw jubileuszowych i in. naszej Uczelni.

Prócz wyjazdów za granicę z referatami, corocznie 1 osoba wyjeżdżała na staże naukowe długoterminowe (6 - 10 miesięcy) do Moskwy lub Leningradu oraz na krótkoterminowe kursy języka rosyjskiego w Uniwersytecie im. Łomonosowa w Moskwie i na letnie seminaria slawistyczne w Pradze, Ochrydzie, Sofii. Nawiązano kontakty z ośrodkami naukowymi w ZSRR oraz w innych krajach słowiańskich. J. Litwinow umieszczał regularnie w radzieckim czasopiśmie „Woprosy litieratury” artykuły informacyjne o działalności polskich ośrodków rusycystycznych.

W omówionym 4-leciu główna linia rozwoju Katedry prowadziła w kierunku intensyfikacji prac naukowych, przygotowania młodej kadry do ważnych i odpowiedzialnych zadań pracownika naukowo-dydaktycznego w szkolnictwie wyższym, prowadzenia dydaktyki w różnych pionach — zależnie od potrzeb kraju, popierania studenckiego ruchu naukowego, współpracy interdyscyplinarnej (z historykami, filozofami), łączności z praktyką (TPPR, Kuratorium OS).

Przez całe 4 lata pierwszego okresu trwał mocny, stale rosnący rytm pracy. W wyniku zrealizowania swych założeń i towarzyszącego mu klimatu zgodnego współdziałania pracowników I okres poznańskiej rusycystyki uniwersyteckiej zamyka się wymiernymi osiągnięciami naukowymi (70 monografii i artykułów, 2 skrypty, 47 haseł biograficznych), dydaktycznymi (wysoki stopień sprawności

studiów) i organizacyjnymi (otwarcie 10 przewodów doktorskich pracowników Katedry, udział w sesjach naukowych własnych, krajowych i zagranicznych, początek sukcesów koła naukowego studentów-rusycystów).

Rozwój swój zawdzięcza Katedra trosce i opiece władz Uczelni, działalności organizacyjnej Kierownictwa (wkład inicjujący prof. Ossowskiego i wy-promowanie doktorów, impuls twórczy i aktywizacja Katedry dzięki prof. Z. Barańskiemu) oraz ambitnej i ofiarnej pracy wszystkich pracowników.

Rok akademicki 1969/70 przyniósł przełom organizacyjny, uwarunkowany zmianami w strukturze szkolnictwa wyższego PRL, kiedy pod wpływem tendencji integracyjnych katedr o podobnej tematyce badawczej i dydaktycznej tworzono instytuty. W październiku 1969 r. powstał Instytut Filologii Rosyjskiej i Słowiańskiej — przez połączenie Katedry Filologii Rosyjskiej i Katedry Literatur Słowiańskich, która swą faktyczną współpracę z rusycystyką potwierdziła teraz formalnie.

W skład IFRiS weszły 4 zakłady: 1. Literatury Rosyjskiej i Radzieckiej, 2. Języka Rosyjskiego, 3. Języków i Literatur Słowiańskich, 4. Metodyki Nauczania Języka Rosyjskiego.

Dyrektorem Instytutu został prof. dr hab. Z. Barański, zast. dyr. d/s dydaktycznych — doc. dr hab. Halina Pańczyk, zast. dyr. d/s organizacyjnych — doc. dr Tadeusz Zdancewicz, również kierownik Studium Filologii Rosyjskiej dla pracujących.

Kierownikami zakładów — 1. Prof. dr hab. Z. Barański, a od 1 X 1974 doc. dr hab. Bohdan Galster, 2. prof. dr hab. L. Ossowski, 3. doc. dr hab. H. Pańczyk, 4. doc. dr T. Zdancewicz.

Instytut otrzymał pomieszczenie w nowym gmachu przy ul. Marchlewskiego 124/126 na parterze w bloku B.

Poprawiły się więc znacznie warunki lokalowe. Można było dysponować własną salą wykładową na 50 osób, 3 salami ćwiczeniowymi (25-osobowymi), dwoma laboratoriami językowymi, kilku pokojami dla pracowników, lokalem bibliotecznym z małą czytelnią. Zrazu wystarczające, stały się po 2 latach zbyt ciasne.

Księgozbiór własny wydatnie wzrastał, dochodząc pod koniec 10-lecia do ok. 50 tys. woluminów. Jest w tym ogromna zasługa kuratora biblioteki IFRiS dr J. Litwinowa oraz bibliotekarzy instytutowych.

Instytut miał także własną aparaturę dydaktyczną, taśmoteki i filmoteki z nagraniami w oryginalnej wersji językowej, lecz wobec ogromnego rozwoju działalności Instytutu z trudem nadążało powiększanie ich ilości.

Nowy, tj. II okres historii tych pierwszych lat 10 rusycystyki poznańskiej rozpoczął się dostrzegalnymi efektami pracy lat poprzednich, a równocześnie wraz z nowym planem badań naukowych Instytutu rozszerza się zasięg jego działania, pogłębia i bogaci tematyka badawcza, zwiększa się również liczba studentów przez wprowadzenie studiów zaocznych.

Dostrzegalne sukcesy to:

1. w r. ak. 1969/70 kończy studia i uzyskuje dyplomy magisterskie pierwszy rocznik naszych absolwentów,

2. jest to rok zakończenia pierwszych przewodów doktorskich pracowników (dr E. Siekierzycki, dr T. Wójcik), po których stopniowo następuje dalszych osiem,

3. w tymże roku ukazuje się drukiem pierwszy zeszyt wydawnictwa „Studia Rossica Posnaniensia”.

Do osiągnięć tego okresu należy także wzmocnienie zespołu samodzielnych pracowników nauki przez zaangażowanie na etat od 1 IX 1971 r. doc. dr. hab. B. Galstera, wybijającego się historyka literatury rosyjskiej, specjalisty z zakresu literatury romantyzmu rosyjskiego i zagadnień porównawczych literatury rosyjskiej i polskiej, współpracującego z IBL PAN. Pozyskano też prof. dr. hab. Antoniego Semczuka z Uniwersytetu Warszawskiego na wykłady zleczone i seminaria magisterskie z literatury rosyjskiej II połowy XIX w. i doc. dr. hab. Gabrielę Porębinę na dojazdy na wykłady i seminaria z literatury radzieckiej. W ten sposób literatury rosyjska i radziecka, zważywszy że zajęcia prowadził także prof. dr. hab. Z. Barański, znalazły znakomity zespół nauczycieli akademickich. Gwarantowało to Instytutowi zwiększenie osiągnięć naukowych i dydaktycznych i podniosło wysoko rangę ruscystyki poznańskiej.

Językoznawstwo pozostało silne dzięki prof. L. Ossowskiemu, umocnione poważnym wkładem doc. dr. T. Zdancewicza, a także powiększone o etat docenta dr. Alberta Bartoszewicza, który habilitował się w Instytucie w r. ak. 1971/72.

Wzmocniła się równocześnie kadra adiunktów: 8 pracowników własnych zakończyło przewody doktorskie ze stopniem doktora: E. Siekierzycki w lutym 1970 r., J. Litwinow — grudzień 1971 r., T. Kuroczycki — wrzesień 1972, M. Kaliniewicz — kwiecień 1973, M. Martysiuk — maj 1973, a w r. 1974/75 — A. Markunas, M. Wójtowicz, H. Wiatr, B. Krupski.

Nowo zaangażowani młodzi pracownicy naukowo-dydaktyczni rekrutują się już z absolwentów UAM, dobrze przygotowanych, którymi można było zasilić także inne uczelnie, np. Uniwersytet Gdański, Śląski.

W roku ak. 1969/70 Instytut liczył 24 pracowników naukowo-dydaktycznych, a w końcu 1974/75 — 47+2 na 1/2 etatu oraz 3 bibliotekarzy, 1 pracownika sekretariatu Instytutu i 2 pracowników technicznych.

Pomyślnie kształtujące się sprawy etatowe rzutowały na osiągnięcia naukowe Instytutu oraz na treść i sprawny przebieg procesu dydaktycznego.

W roku ak. 1973/74 pojawił się splot trudności organizacyjnych, które trzeba było przezwyciężyć wielkim wysiłkiem:

1. włączono do Instytutu po likwidacji WSN grupę studentów WSN na II i III rok studiów, tj. 120 studentów po I, II i III r. WSN, w tym 105 osób

na studia stacjonarne, a 15 osób na zaoczne. Grupa ta wymagała realizowania dodatkowego programu uzupełniającego, wynikającego z różnic programowych obu typów studiów. Stanowiło to poważne obciążenie dla Instytutu.

2. zakłócenie normalnego przebiegu studiów wprowadził nowy ministerialny regulamin studiów — liberalny, dostosowany do systematyczności dobrych studentów, ale fatalny dla niesamodzielnych, (obowiązujący — na szczęście — tylko przez jeden rok, po roku częściowo zmodyfikowany).

3. zaskoczeniem było wprowadzenie studiów 4-letnich o zwiększonej liczbie godzin tygodniowo, z nowym programem — przy programach starych dla pozostałych lat, co wymagało szczególnie uważnej orientacji w różnorodności programów studiów w Instytucie.

4. wyłoniły się trudności kadrowe, spowodowane przejściem kilku pracowników naukowo-dydaktycznych (mgr B. Stempeczyńskiej, dr. J. Dutkowskiego) do Uniwersytetu Śląskiego.

5. ustąpienie prof. Z. Barańskiego ze stanowiska dyrektora Instytutu — z racji 2-etatowości — stanowiło moment krytyczny, trudny do przezwyciężenia. Mobilizacja sił pracowników Instytutu doprowadziła w końcu do stabilizacji i realizowania z podwójnym wysiłkiem planów rozwoju Instytutu.

W zakresie prac naukowych nie odczuwano fluktuacji. Instytut prowadził nieprzerwanie prace badawcze. Prof. Z. Barański pozostał bowiem nadal w Instytucie — choć tylko na połowie etatu.

Wszystkie 4 zakłady działały pod opieką kierowników, z tym że kierownictwo Zakładu Literatury Rosyjskiej i Radzieckiej po Z. Barańskim przejął z dniem 4 X 74 B. Galster, który w roku ak. 1973/74 i 1974/75 był także zastępcą dyrektora Instytutu do spraw nauki. W czasie urlopu przedemerytalnego prof. L. Ossowskiego kuratorem Zakładu Języka Rosyjskiego został T. Zdancewicz, równocześnie p.o. dyrektora Instytutu w latach 1972/73, 1973/74, 1974/75 (w miejsce prof. Z. Barańskiego), a od r. 1975/76 — dyrektor Instytutu.

Liczebność pracowników w poszczególnych Zakładach przedstawiała się proporcjonalnie do potrzeb dydaktycznych danego Zakładu. Zakład Języków i Literatur Słowiańskich prowadził wykłady i konwersatoria z literatur słowiańskich i literatury powszechnej dla rusycystów oraz lektoraty języków zachodnio- i południowosłowiańskich, wykłady monograficzne, własną pracę naukową i zajęcia z literatury polskiej dla praktykantów z ZSRR.

Instytut miał własny profil badawczy. Specyfiką tematyczną ośrodka poznańskiego były kluczowe problemy literatury romantyzmu rosyjskiego oraz jej kontaktów z literaturą polską i innymi literaturami słowiańskimi, literatura rosyjska i inne literatury słowiańskie przełomu XIX i XX w. oraz wieku XX; zagadnienia porównawcze, zwłaszcza z literaturą polską oraz międzysłowiańskie związki literackie.

W wyniku stosowania nowoczesnej i precyzyjnej metodologii badań i ten-

dencji do badań kompleksowych interdyscyplinarnych nawiązano współpracę z IBL PAN, z Państwowym Instytutem Sztuki i Komisją Sławistyczną PAN w postaci wspólnych referatów i publikacji.

W zakresie badań językoznawczych położono nacisk na studia nad współczesnym językiem rosyjskim, wprowadzając ściśle metody statystyczne. Wiele uwagi poświęcono rosyjskiemu językoznawstwu konfrontatywnemu i kontrastywnemu, mającemu fundamentalne znaczenie dla nauczania języka rosyjskiego w Polsce. Kontynuowano badania nad zapożyczeniami obcymi w języku rosyjskim, a także nad rosyjską terminologią zawodową, slangiem studentów rosyjskich oraz nad stosunkami bałto-słowiańskimi.

Z zakresu metodyki nauczania języka rosyjskiego prowadzono prace teoretyczno-eksperymentalne nad przydatnością stosowania nowoczesnych metod audiowizualnych i wizualnych w dydaktyce języka rosyjskiego. Do badań włączono pracujących w Instytucie lektorów, którzy podjęli tematy rozpraw doktorskich z tego zakresu.

Oprócz prac naukowych sensu stricto powstało w Instytucie szereg podręczników i skryptów uniwersyteckich historycznoliterackich (Z. Barański, J. Litwinow), i językoznawczych (Z. i T. Kuroczycecy).

Zakład Języka i Literatur Słowiańskich prowadził ważną dla regionu poznańskiego pracę zespołową nad slawicami w czasopismach wielkopolskich XIX wieku.

Średnia roczna publikacji naukowych pracowników Instytutu wynosiła ponad 40 artykułów, szkiców i recenzji oraz kilka publikacji książkowych. Do najbardziej znaczących osiągnięć należały:

1. *Literatura rosyjska* pod red. M. Jakóbca (Warszawa 1971, t. 1 i 2), dzieło, którego współautorami byli Z. Barański i B. Galster.
2. *Zarys literatury rosyjskiej* — pod red. Z. Barańskiego i A. Semczuka przy współpracy B. Galstera i T. Kołakowskiego (Warszawa 1975).
3. T. 41 i 42 *Dzieł wszystkich* O. Kolberga, opracowane językowo przez T. Zdancewicza, ponadto monografie Z. Galstera, Z. Barańskiego, L. Ossowskiego.

Wydawnictwa „*Studia Rossica Posnaniensia*” ukazało się 6 numerów (7 i 8 w druku). Poszczególne numery spotkały się z wysoką oceną uczonych światowych, m. in. w Moskwie, Leningradzie, Kijowie, Charkowie, Francji, Kalifornii.

Produkcja naukowa Instytutu pod koniec 10-lecia wynosiła przeszło 180 publikacji historycznoliterackich i 102 językoznawczych oraz 35 pozycji (w tym szereg nowatorskich) z zakresu metodyki nauczania języka rosyjskiego.

W zakresie dydaktyki Instytut zastosował modernizację metod i form nauczania. Wszystkie przedmioty prowadzono według programu ministerialnego. Niemal każdy rok studiów miał oddzielny program, a grupy po WSN — zajęcia uzupełniające.

Od roku 1969/70 uruchomiono także studia zaoczne. Liczbę studentów i absolwentów w poszczególnych latach akademickich zilustruje następujące zestawienie:

STUDIA STACJONARNE

1966/67	1967/68	1968/69	1969/70	1970/71
I — 30	I — 50	I — 50	I — 57	I — 55
	II — 25	II — 43	II — 48	II — 33
		III — 23	III — 38	III — 44
			IV — 20	IV — 35
				V — 20
				absolwentów 20
1971/72	1972/73	1973/74		
I — 70	I — 79	I — 70		
II — 49	II — 69	II — 50+56 (WSN)		
III — 38	III — 39	III — 44+57 (WSN)		
IV — 37	IV — 28	IV — 29		
V — 31	V — 32	V — 22		
absolwentów 25	absolwentów 28	absolwentów 20		
1974/75	1975/76			
I — 79	I — 64			
II — 69	II — 66			
III — 97	III — 48			
IV — 74	IV — 68			
V — 29	V — 55			
absolwentów 24				

Razem w l. 1970/71 — 1974/75 — 117 absolwentów.

STUDIA ZAOCZNE

1969/70	1970/71	1971/72	1972/73	1973/74
I — 57	I — 58	I — 65	I — 50	I — 68
	II — 47	II — 59	II — 65	II — 46
		III — 39	III — 59	III — 74
			IV — 50	IV — 57
				V — 42
				absolwentów 40
1974/75	1975/76			
I — 66	I — 70			
II — 67	II — 50			
III — 49	III — 66			
IV — 69	IV — 45			
V — 56	V — 69			
absolwentów 43				

Razem — 83 absolwentów.

STUDIA WIECZOROWE

1965/66	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70
I — 34	I — 25	I — 22	I — 29	I — 18
	II — 27	II — 19	II — 17	II — 18
		III — 25	III — 20	III — 18
			IV — 27	IV — 16
				V — 23
				absolwentów 18
1970/71	1971/72	1972/73	1973/74	1974/75
I — 15	II — 10	III — 9	IV — 10	V — 10
II — 21	III — 16	IV — 10	V — 9	absolwentów 7
III — 9	IV — 12	V — 10	absolwentów 8	
IV — 16	V — 13	absolwentów 10		
V — 13	absolwentów 12			
absolwentów 8				

Razem — 63 absolwentów.

Ogółem wszystkie trzy typy studiów ukończyło do roku 1974/75 — 263 absolwentów.

Studia wieczorowe — zbyt obciążające studentów godzinowo — uległy stopniowej likwidacji na rzecz rozbudowy studiów zaocznych. Ostatni absolwenci ukończyli studia wieczorowe w 1975 r.

W ciągu dziesięciu lat swej działalności Katedra i Instytut wykształcili 263 magistrów filologii rosyjskiej (117 na studiach stacjonarnych, 63 — na wieczorowych i 83 — na zaocznych).

Absolutorium pierwszych absolwentów studiów stacjonarnych 29 maja 1971 roku odbyło się w szczególnie podniosłym nastroju. Po uroczystości absolutoryjnej w Auli UAM konsul ZSRR Wiktor Odinkow urządził w gmachu konsulatu przyjęcie, w którym uczestniczyli: rektor prof. dr Czesław Łuczak, przedstawiciel KW PZPR, prodziekan Wydziału Filologicznego doc. dr hab. Halina Pańczyk, dyrektor IFRiS doc. dr hab. Z. Barański, prof. dr hab. L. Ossowski, opiekun roku mgr Halina Wiatr i 30-osobowa grupa nowo kreowanych magistrów filologii rosyjskiej UAM.

Wydatną pomoc w dydaktyce zyskała Katedra i Instytut w osobach znakomitych specjalistów radzieckich, naukowców i dydaktyków, którzy przyjeżdżali okresowo do Polski. Byli to docenci k. n.: Aleksiej I. Karpienko z Kijowa, Rostisław W. Pazuchin z Leningradu, Łarisa G. Rozwadowska z Charkowa, Irina I. Kirjanowa z Moskwy, Elwira I. Stolarowa z Saratowa, Walentin F. Gutieniew z Omska, Julia S. Jazikowa z Gorkiego, Rita N. Poddubna z Charkowa, Wasilij A. Fiedosiejew z Moskwy (tj. 3 literaturoznawców i 6 językoznawców, po 1 - 2 osoby na 2 - 3 lata).

Zasadnicze znaczenie dla poprawnego praktycznego opanowania języka rosyjskiego, dla poszerzenia i pogłębiania wiedzy o Kraju Rad, którego język

i literatura jest przedmiotem studiów kierunkowych, miały ogólnopolskie wakacyjne kursy językowe, organizowane centralnie dla wszystkich studentów II roku studiów — 1 miesiąc w okresie letnim. Brali w nich udział wszyscy studenci objęci programem studiów.

Prócz tego poważna rola przypadła w udziale wymiennym miesięcznym studenckim praktykom zagranicznym, prowadzonym od roku 1969 z Uniwersytetem w Kazaniu (do roku 1974 włącznie), a od roku 1975 — i z Uniwersytetem w Charkowie. 18-osobowa grupa studentów III roku pod kierunkiem 2 pracowników naukowo-dydaktycznych Instytutu wyjeżdżała do wymienionych ośrodków, w zamian Instytut prowadził zajęcia z języka, literatury i sztuki polskiej dla 18-osobowej grupy studentów radzieckich, kierowanych przez 2 radzieckich nauczycieli akademickich.

Wiele uwagi poświęcił Instytut praktykom pedagogicznym studentów, ważnym dla przygotowania zawodowego, tj. nabycia praktycznej umiejętności i zastosowania wiedzy teoretycznej z metodyki nauczania języka i literatury rosyjskiej. Obejmowały one studentów na IV i V roku studiów.

Dla zwiększenia efektywności kontroli praktyk i stałego współdziałania ze szkolnictwem Instytut wystąpił z inicjatywą zorganizowania szkoły z rozszerzonym programem nauczania języka rosyjskiego i objęcia patronatu nad tą szkołą. W tym celu porozumiano się z LO nr X na Ratajach.

Seminaria magisterskie prowadzono w Instytucie z zakresu literatury rosyjskiej i radzieckiej, językoznawstwa rosyjskiego i porównawczego, metodyki nauczania języka rosyjskiego oraz w ostatnim roku także z zagadnień dotyczących rossiców w czasopiśmie wielkopolskich XIX wieku i z problematyki rosyjskiej w literaturze polskiej XIX i XX wieku — zgodnie z planami naukowymi Instytutu.

Do planów naukowych Instytutu dostosowano także pracę Koła Naukowego Rusycystów, w 2 sekcjach: 1) literatury rosyjskiej i radzieckiej oraz 2) w sekcji językoznawczej.

Koło naukowe pracowało początkowo w 5 sekcjach: dwu wyżej wspomnianych, 3) teorii przekładu, 4) metodyki nauczania języka i literatury rosyjskiej, 5) twórczości literackiej. Największą aktywnością odznaczały się 2 sekcje: literatury rosyjskiej i radzieckiej i językoznawcza. Odnosiły one sukcesy na ogólnopolskich sesjach kół naukowych rusycystów. Należy tu podkreślać wkład pracy zrazu mgr H. Brzozy, a w latach późniejszych mgr. J. Świdzińskiego i dr. M. Martysiuka.

W roku akademickim 1972/73 powstała najbardziej ożywiona sekcja literacko-artystyczna pod kierunkiem mgr Zofii Kuroczyckiej, pełnej inicjatywy, pomysłów twórczych i zmysłu organizacyjnego. Sekcja ta została stworzona dzięki J. M. Rektorowi prof. Miśkiewiczowi, który przyznał Kołu Naukowemu nagrodę sponżytkowaną przez zespół 30-osobowy na urządzenie wycieczki do

Moskwy, Suzdalu, Władymira. Po powrocie — pod ogromnym wrażeniem zwiedzonych miast i kontaktów z młodzieżą radziecką, rozśpiewany zespół utworzył nową sekcję, która odtąd organizuje wieczornice w Instytucie, daje bogaty i wysoko oceniany przez Rektora i Uczelnię program artystyczny w czasie uczelnianych akademii rocznicowych Wielkiej Rewolucji Październikowej, występuje na spotkaniach z młodzieżą uniwersytecką.

Poszczególne lata, zwłaszcza II, III i IV roku studiów, urządzają dla Instytutu imprezy z poezją, pieśnią, sprawozdania z praktyk krajowych i zagranicznych. Bardzo udaną imprezą był wieczór puşkinowsko-mickiewiczowski, zorganizowany przy świecach z muzyką Chopina — w czasie sesji puşkinowskiej Instytutu 5 i 6 grudnia 1974 roku.

Na zebraniach Rady Naukowej Instytutu poruszano ważne sprawy organizacyjne. Prócz tego odbywały się posiedzenia Instytutu oraz zebrania Zakładów z programem referatów naukowych oraz omawianiem dydaktyki prowadzonej przez pracowników poszczególnych Zakładów. Opiekun każdego roku porozumiewa się z członkami Rad Pedagogicznych i na wspólnych spotkaniach opiekunów z v-dyr. Instytutu d/s dydaktyczno-wychowawczych poddaje się analizie oceny najlepszych i najslabszych studentów.

Bliska i stała współpraca z TPPR polegała na korzystaniu z filмотeki Zarządu Wojewódzkiego, wypożyczaniu z Zarządu Głównego filmów w wersji oryginalnej, a także z książek i sali na imprezy Koła Naukowego. Z kolei pracownicy Instytutu należeli do Komisji Nauki i Techniki, do Koła Prelegentów, do jury młodzieżowych olimpiad języka rosyjskiego oraz konkursów poetyckich i piosenkarskich.

Reasumując fakty i zestawiając osiągnięcia i niedociągnięcia w 10-letniej działalności studium rusycystyki w UAM — można owo retrospektywne ujęcie dziejów tej dyscypliny w UAM zamknąć syntetycznym stwierdzeniem pozytywnego bilansu. Rusycystyka — po polonistyce — największy pod względem liczby studentów Instytut na Wydziale Filologicznym — mimo że należy do młodszych w PRL (utworzona przed rusycystyką łódzką, gdańską i śląską) — usiłuje dotrzymać kroku najwybitniejszym w kraju. Reprezentując Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, miała ambicje dorównania uczelniom najbardziej szacownym i zasłużonym: Uniwersytetowi Warszawskiemu, Jagiellońskiemu i Wrocławskiemu — i w opinii powszechnej w kołach filologii rosyjskiej zalicza się istotnie do czołówki rusycystyki w Polsce.

Instytut wzmocnił swą pozycję nie tylko w poznańskim środowisku naukowym, lecz i wśród innych kręgów społecznych, zwłaszcza młodzieżowych, spełniając równocześnie z założeniami naukowymi i dydaktycznymi funkcję czynnika pogłębiającego w społeczeństwie znajomość Kraju Rad i innych krajów słowiańskich, pozwalającego na otwarte spojrzenie na sens wzajemnego zbliżenia i współpracy w dziedzinie nauki i kultury. Połączenie rusycy-

styki ze slawistyką pozwoli zagadnienia te ująć na bardziej rozległej płaszczyźnie wspólnoty narodów słowiańskich.

W perspektywicznych planach Instytutu główne zamierzenia naukowe są następujące:

A. Kontynuowanie badań nad następującymi problemami:

— w zakresie badań historycznoliterackich: 1. Związki literackie polsko-rosyjskie w okresie romantyzmu, modernizmu, 20-lecia międzywojennego oraz po roku 1945, 2. Romantyzm rosyjski, 3. Proza rosyjska II połowy wieku XIX i wieku XX, 4. Literatury słowiańskie oraz ich związek z literaturą polską na przełomie w. XIX/XX oraz w XX wieku, 5. Slavica wielkopolskie XIX stulecia. Razem przewiduje się 1 skrypt i 13 artykułów na rok 1976;

— w zakresie badań językoznawczych: 1. Zagadnienia fonetyki współczesnego języka rosyjskiego, 2. Słownictwo rosyjskie, 3. Morfologia współczesnego języka rosyjskiego, 4. Terminologia rosyjska, 5. Żargonizmy rosyjskie, 6. Zapożyczenia obce w językach słowiańskich, 7. Teoria i praktyka przekładu, 8. Stosunki językowe bałto-słowiańskie ze szczególnym uwzględnieniem onomastyki, 9. Wybrane zagadnienia z językoznawstwa ogólnego. Przewiduje się 11 artykułów, 1 recenzję na rok 1976;

— w zakresie metodyki nauczania języka rosyjskiego: 1. Zastosowanie środków audiowizualnych w nauczaniu języka rosyjskiego, 2. Badania nad interferencją i transferem językowym przy nauczaniu języka rosyjskiego w środowisku polskim, 3. Badania nad optymalną i najbardziej efektywną techniką prowadzenia zajęć z języka rosyjskiego w polskim szkolnictwie podstawowym i średnim. Całość produkcji naukowej przewidziana na rok 1976 obejmuje 5 opracowań książkowych, 2 skrypty, 34 artykuły, 1 recenzja.

Przewiduje się rozwinięcie badań w nowych kierunkach:

1. Językoznawstwo konfrontatywne polsko-rosyjskie i rosyjsko-polskie.
2. Badania nad predyspozycją słuchową studentów do opanowania systemu fonetyczno-fonologicznego języka polskiego.

3. Badania nad przystosowaniem podręczników do nauki języka rosyjskiego we wszystkich typach polskich szkół średnich do wymagań programów i najnowszych osiągnięć dydaktyki języków obcych.

Będzie to więc ścisły związek z praktyką i zastosowanie badań do metod i systemów nauczania.

B. Rozwinięcie współpracy Instytutu z zagranicą:

1. Na płaszczyźnie naukowej — kontynuowanie nawiązanej współpracy z Uniwersytetem Charkowskim w postaci wspólnych opracowań: Słownika frazeologicznego polsko-ukraińskiego i ukraińsko-polskiego (z pracownikami IFP) oraz wybranych zagadnień z teorii i historii literatury.

2. W zakresie kontaktów personalnych planuje Instytut:

— wyjazdy pracowników naukowych na konferencje, staże i aspirantury

do Uniwersytetów w Moskwie, Leningradzie, Charkowie, Mińsku, Wilnie, Pradze, Bratysławie, Sofii, Pławdiu, Belgradzie,

- kontynuowanie pobytu radzieckich wykładowców,
- przyjazdy z odczytami lub cyklami wykładów wybitnych uczonych z wyżej wymienionych i innych uniwersytetów zagranicznych,
- zwiększenie liczby ośrodków uniwersyteckich dla wyjazdów bardziej licznych grup studenckich na bezdewizowe wymienne praktyki zagraniczne (na najbliższy rok akademicki — do 2 ośrodków: Charkowa i Kazania).

C. Kontynuowanie i zacieśnianie współpracy z innymi instytucjami krajowymi, np. z IBL PAN, z Komisją Sławistyczną PAN, Instytutem Kształcenia Nauczycieli i Badań Oświatowych Kuratorium Poznańskiego.

D. Przygotowuje się sesję naukową:

Proza rosyjska okresu romantyzmu (w roku 1976/77) oraz udział pracowników w następujących sesjach międzynarodowych:

- w III Międzynarodowym Kongresie Wykładowców Języka i Literatury Rosyjskiej w sierpniu 1976 roku w Warszawie,
- w VIII Międzynarodowym Kongresie Sławistów w Belgradzie w sierpniu - wrześniu 1978 roku.

E. W zakresie pracy dydaktyczno-wychowawczej planuje się:

- możliwie szerszy niż dotychczas rozwój studiów indywidualnych,
- ściślejsze związki pracy Koła Naukowego Rusycystów z problematyką badawczą Instytutu,
- utworzenie sekcji sławistycznej Koła Naukowego Rusycystów i Sławistów,
- zorganizowanie Koła absolwentów Instytutu.

F. W dziedzinie współpracy ze środowiskiem przewiduje Instytut:

- kontynuację i dalszy rozwój współpracy z Instytutem Kształcenia Nauczycieli i Badań Oświatowych przez włączenie się do akcji i kursów przygotowawczych na studia wyższe i innych kursów dokształcania nauczycieli-rusycystów,
- dalsze rozwijanie opieki nad LO nr X z rozszerzonym programem nauczania języka rosyjskiego, nad którym Instytut objął patronat w 1974 r.,
- uczestnictwo Instytutu w akcji popularyzacji wiedzy z zakresu języka, literatury i kultury rosyjskiej przez organizacje działające na terenie Uczelni, przede wszystkim przez TPPR, przez sesje naukowe, imprezy, akademie,
- uczestnictwo w TPPR-owskich olimpiadach języka rosyjskiego dla młodzieży szkół średnich na stopniu wojewódzkim i międzywojewódzkim,
- włączenie się do akcji współpracy z sąsiednimi województwami w zakresie kursów i odczytów na terenie makroregionu województw sąsiadujących.

Celem niniejszego szkicu retrospektywnego — uwzględniającego i stan

obecny oraz perspektywiczny plan rozwoju Instytutu — było przedstawienie głównych kierunków działalności rusycystyki w UAM, realizacji osiągnięć i czynników dynamizujących względnie hamujących jej rozwój dla uzasadnienia jej zwielokrotnionych zadań — próba skrótowego zarysu monograficznego jednej z wielu dyscyplin naukowych UAM. Utworzenie rusycystyki w UAM miało więc poważne znaczenie dla nauki i dydaktyki w Uczelni, dla środowiska Poznania i Kraju.